

Betænkning

over

I. forslag til lov om ændring af ophavsretsloven og

II. forslag til lov om ændring af fotografiloven.

(Afgivet af kulturudvalget den 16. maj 1977).

Udvalget har behandlet lovforslagene i en række møder og har herunder haft samråd med ministeren for kulturelle anliggender, som tillige skriftligt har besvaret spørgsmål fra udvalget.

En række af udvalgets spørgsmål og ministerens besvarelser heraf er optrykt som bilag 1 til betænkningen.

Udvalget har modtaget skriftlig henvendelse fra Danmarks Lærerforening og høje-steretssagfører Niels Klerk.

Udvalget har bl. a. drøftet formuleringen af den foreslåede § 17, stk. 3, i forslag til lov om ændring af ophavsretsloven og § 7 a, stk. 3, i forslag til lov om ændring af fotografiloven, hvorefter vederlagskravet kun kan gøres gældende gennem organisationer, der er godkendt af ministeren for kulturelle anliggender. Under samråd med ministeren er det over for udvalget blevet bekræftet, at lovforslaget ikke tilsigter at gøre medlemskab af en bestemt faglig organisation til en forudsætning for, at den enkelte rettighedshaver kunne få del i de udbetalte vederlag.

Ministeren har herefter til tydeliggørelse stillet nedenstående ændringsforslag nr. 2 til henholdsvis ophavsretslovsforslaget og forslaget om ændring af fotografiloven, hvorved præciseres, at ministeren ved godkendelse af den fra et administrationsmæssigt synspunkt nødvendige forhandlings- og opkrævningsorganisation udtrykkeligt skal påse, at adgangen til at få vederlagskrav forvaltet gennem institutionen står åben for enhver, der godtgør at have krav på vederlag i medfør af § 17, stk. 2, i forslag til lov

om ændring af ophavsretsloven eller i medfør af § 7 a, stk. 2, i forslag til lov om ændring af fotografiloven, uanset om den pågældende er medlem af en faglig organisation eller ej.

Lovforslagene åbner adgang til, at der „inden for undervisningsvirksomhed“ kan fremstilles både lyd- og billedoptagelser af radio- og fjernsynsudsendelser uden ophavs-mændenes samtykke under den forudsætning, at de fremstillede optagelser også kun benyttes i „undervisningsvirksomhed“. Som dette begreb er defineret i bemærkningerne til lovforslagene, omfatter det kun den organiserede kundskabsformidling, der foregår i skoler, på læreanstalter o. lign.

Udvalget har med ministeren drøftet det forhold, at bestemmelserne således ikke kan benyttes til fordel for personer, der ved selvstudium forsøger at dygtiggøre sig på egen hånd. Bibliotekerne vil ikke i almindelighed kunne fremstille optagelser i medfør af § 17 i ophavsretslovsforslaget, og de vil heller ikke med hjemmel i denne bestemmelse kunne udlåne optagelser, der er fremstillet „i undervisningsvirksomhed“, til sådanne personer.

Udvalget er enig med ministeren i, at dette problem har en sådan rækkevidde, at det ikke vil være muligt at klare det ved denne midlertidige lovregulering. Ministeren har givet tilsagn om at ville foranledige spørgsmålet taget op til så hurtig behandling i det udvalg, der er nedsat til forberedelse af en almindelig revision af den ophavsrets-lige lovgivning (Koktvedgaardudvalget), at folketinget ved revisionen i 1981-82 så vidt muligt får materiale til rådighed, der giver

mulighed for at vurdere ophavsretsproblemerne i forbindelse med bibliotekernes formidling også af dette materiale til deres lånerkreds.

En „selvstuderende“ vil i øvrigt i medfør af § 11 i ophavsretsloven selv kunne optage hvilket som helst udsendt radio- eller fjernsynsprogram „til privat brug“ (herunder til studieformål), hvis den pågældende råder over det nødvendige optagelsesapparat. Den studerende vil efter denne lovbestemmelse desuden have mulighed for at skaffe sig en sådan optagelse ved at lade andre fremstille den. Der vil intet være i vejen for, at eksempelvis et bibliotek kan yde en sådan teknisk bistand ved på bestilling at fremstille optagelser til den studerendes private brug.

Udvalget skal i denne forbindelse også pege på de muligheder for en delvis løsning af det rejste problem, der ligger i, at Danmarks radios undervisningsafdeling „frikøber“ et vist antal egnede undervisningsprogrammer, dvs. at man forud for produktionen tilforhandler sig rettigheder, således at programmerne i form af optagelser kan stilles til rådighed for folkebibliotekerne. Udvalget er bekendt med, at denne fremgangsmåde i ret vid udstrækning har været benyttet i Sverige. Ministeren har givet tilsagn om at ville rette henvendelse til undervisningsministeren om dette spørgsmål.

Udvalget har fra ministeren modtaget et notat vedrørende „frikøb“ af svenske undervisningsprogrammer. Notatet er optrykt som bilag 2 til betænkningen.

Udvalget har drøftet, om børnefilmklubber og den virksomhed, som mange biblioteker udøver ved arrangement af filmforevisninger for børn, vil kunne anses for omfattet af udtrykket „undervisningsvirksomhed“. Ministeren har i den anledning udtalt, at i sådanne tilfælde, hvor disse aktiviteter fremtræder som pædagogisk tilrettelagte forevisningsserier, der sigter på at give børnene kundskaber enten om film og andre audiovisuelle optagelsesformer eller om emner, der kan belyses ved hjælp af sådanne optagelser, vil de efter ministeriets opfattelse have en sådan karakter af organiseret kundskabsformidling, at de må kunne anses for omfattet af udtrykket „undervisningsvirksomhed“.

Udvalget ønsker at understrege, at kravene om, at optagelserne skal ske „i undervisningsvirksomhed“ og til brug i sådan virksomhed, ikke vil kunne opfyldes ved en „pro forma“ oprettelse af studiekredse o. lign. med det ene formål at skabe mulighed for foretagelsen af optagelser fra radio og fjernsyn uden ophavsmændenes samtykke.

Mens det i den gældende ophavsretslovs § 17 er fastslået, at optagelserne skal være til *midlertidig* brug ved undervisning, er ordet „midlertidig“ ikke medtaget i den foreslåede nye affattelse af ophavsretslovens § 17.

Ministeren har imidlertid oplyst, at lovforslaget bygger på den forudsætning, at optagelserne generelt skal have en midlertidig karakter, og at de i almindelighed kun bør kunne bevares et år eller nogle ganske få år. Fastsættelsen af de nærmere regler herom må ske enten i den eller de aftaler, der bliver indgået, eller i de administrative forskrifter, der er omtalt i § 17, stk. 1, 2. pkt., i lovforslaget, og tidspunktet for sletning af optagelserne bør kunne afpasses både efter de optagne programmets indhold og art og efter den pågældende undervisningsvirksomheds karakter. Når ordet „midlertidig“ ikke er medtaget i selve lovbestemmelsen, er det hovedsagelig, fordi det har meget ringe værdi som en sikring af ophavsmændenes interesse i, at optagelserne slettes efter en kort tidsperiode. Ophavsmændene sikres i realiteten bedre gennem det i bemærkningerne givne tilsagn om, at der skal forhandles med deres organisationer inden udstedelsen af administrative forskrifter. Hertil kommer, at man efter ministerens opfattelse næppe bør være aldeles afskåret fra i meget sjældne undtagelsestilfælde at tillade en tidsubegrænset opbevaring af en konkret optagelse, f. eks. når optagelsen har en speciel historisk værdi for vedkommende undervisningsinstitution og den ikke er tilgængelig andetsteds.

De organisationer og rettighedshavere der repræsenteres af det såkaldte kassetteudvalg, har bl. a. ønsket særlige garantier for, at der ikke anvendes teknisk uegnede båndkopier, og sikring af, at programmerne ikke gengives i ændret eller forvansket form.

Udvalget skal hertil bemærke, at man anses det for en selvfølge, at de undervisningsinstitutioner, der foretager optagelser i henhold til § 17 og § 7 a i henholdsvis ophavs-

retslovforslaget og forslaget til ændring af fotografiloven, drager omsorg for, at optagelserne (og kopierne heraf) fremstilles i en tilfredsstillende teknisk kvalitet, og udvalget skal i øvrigt henvisse til, at bestemmelserne i ophavsretslovens § 26 i fuld udstrækning gælder for fremstillingen af sådanne optagelser. Af ophavsretslovens § 26 fremgår det, at ophavsmændene til en optagelse foretaget i medfør af § 17 bevarer deres ret efter § 3 (droit moral), at kilden i overensstemmelse med god skik skal angives, når værket eller værkerne gengives offentligt, og at værket ikke må ændres i videre udstrækning, end formålet kræver. Dette indebærer bl. a., at optagelser må optages på et forsvarligt teknisk niveau, og at der ikke må foretages forvanskende klipning og redigering i optagelserne. I fotografiloven er der ikke tilsvarende regler, men alene en bestemmelse om kildeangivelse. Det må imidlertid antages, at der — selv uden udtrykkelige lovbestemmelser herom — for fotografiske billeder må gælde lignende regler om droit moral og om ændringer som dem, der er fastsat i ophavsretslovens § 26.

Efter drøftelse med udvalget har ministeren stillet ændringsforslag om indsættelse af en revisionsbestemmelse i de to lovforslag, således at ministeren på grundlag af de indvundne erfaringer med lovændringerne på ny vil forelægge lovene for folketinget i folketingsåret 1981-82.

Herefter indstiller et *flertal* (udvalget med undtagelse af fremskridtspartiets og venstresocialisternes medlemmer af udvalget samt Mette Madsen (V)) lovforslagene til *vedtagelse* med de af ministeren for kulturelle anliggender stillede ændringsforslag.

Et *mindretal* (fremskridtspartiets medlemmer af udvalget) indstiller lovforslagene til *vedtagelse* med de under nr. 1 stillede ændringsforslag til henholdsvis I. forslag til lov om ændring af ophavsretsloven og II. forslag til lov om ændring af fotografiloven.

Et *andet mindretal* (venstresocialisternes medlem af udvalget) indstiller lovforslagene til *forkastelse* ved 3. behandling, idet dette mindretal anfører, at lovforslagene er en udhuling af ophavsmændenes rettigheder på 2 afgørende punkter:
— Det offentlige ret til frit at fremstille

eksemplarer til undervisningsbrug betyder, at ophavsretten fjernes for så vidt angår radio- og fjernsynsudsendelser.

— Der betales kun vederlag for værker, som ikke er lavet med henblik på undervisning, hvilket er en yderligere svækkelse af ophavsmændenes stilling.

Denne fremgangsmåde fra statens side står i grell modsætning til de intentioner, som kulturministeren har udtrykt i sin redegørelse til folketinget angående Statens Kunstfond. Der lægges her megen vægt på, at det offentlige betaler for brugen af kunstnerisk arbejde.

Beskæringen af ophavsretten må afvises, fordi ophavsretten i dette samfund er det eneste, som kunstnere og andre har som middel til at sikre sig en betaling for deres arbejde, og det eneste middel mod misbrug af deres værker.

Det skal yderligere understreges, at når behovet for radio- og tv-udsendelser er så stort, at det begrunder dette lovforslag, så skyldes det vel et godt og vedkommende arbejde fra ophavsmændenes side. Det er en besynderlig måde at belønne dette arbejde på, at man forøger brugen af det uden at give vederlag for det.

Endelig må det siges, at det er højst betænkeligt, når der fra mange partier er argumenteret for dette lovindgreb mod ophavsmændene med, at det er godt, at man derved får legaliseret en ulovlig praksis. Denne argumentation har temmelig vidtgående konsekvens.

Et *tredje mindretal* (Mette Madsen (V)) erkender, at der er problemer omkring Danmarks radios undervisningsvirksomhed, der må løses, men finder, at nærværende lovfører et så alvorligt indgreb i ophavsmændenes rettigheder, at dette mindretal ikke kan stemme for lovforslagenes vedtagelse. Mindretallet vil herefter undlade at stemme ved 3. behandling.

Ændringsforslag

til

I. forslag til lov om ændring af ophavsretsloven.

Til § 1.

Af et *mindretal* (Svend Andersen (Rosk. a.) (FP) og H. C. Hansen (FP)):

1) I den under nr. 1 foreslåede affattelse af lovens § 17 ændres i *stk. 1, 1. linje*, ordene „Inden for undervisningsvirksomhed“ til: „I undervisningsøjemed“, og i *5. linje* ændres ordet „undervisningsvirksomhed“ til: „undervisningsøjemed“.

Af *ministeren for kulturelle anliggender*, tiltrådt af et *flertal* (udvalget med undtagelse af Svend Andersen (Rosk. a.) (FP), H. C. Hansen (FP), Mette Madsen (V) og Waldorff (VS)):

2) I den under nr. 1 foreslåede affattelse af lovens § 17 affattes *stk. 3* således:

„*Stk. 3.* Vederlagskravet kan kun gøres gældende gennem en af ministeren for kulturelle anliggender godkendt fælles forhandlings- og opkrævningsinstitution, som repræsenterer de ophavsmænd, udøvende kunstnere og fremstillere af grammofoonplader, hvis værker og præstationer indgår i de i *stk. 2* nævnte radio- eller fjernsynsudsendelser. Ved godkendelsen skal det påses, at institutionen ifølge sine vedtægter er forpligtet til at varetage rettigheder i medfør af bestemmelsen i *stk. 2* for enhver ophavsmand, der godtgør at have krav på vederlag efter den nævnte bestemmelse.“

Til § 2.

3) Paragraffen affattes således:

„§ 2.

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. juli 1977.

Stk. 2. Forslag til revision af loven fremsættes for folketinget senest i folketingsåret 1981-82.“

Bemærkninger.

Til nr. 2.

Under folketingsudvalgets behandling af lovforslaget har det været påpeget, at formuleringen af lovforslagets *stk. 3*, hvorefter vederlagskravet kun kan gøres gældende gennem organisationer, der er godkendt af ministeren for kulturelle anliggender, kunne lede til den misforståelse, at lovforslaget tilsigtede at gøre medlemskab af en bestemt faglig organisation til en forudsætning for,

at den enkelte rettighedshaver kunne få del i de efter § 17, *stk. 2*, udbetalte vederlag.

Ændringsforslaget tilsigter at præcisere, at formålet med *stk. 3* udelukkende er at sikre, at rettighedshaverne — for at man kan undgå unødige administrationsomkostninger — når til enighed om at oprette et fælles forhandlings- og opkrævningsorgan, således som det f. eks. har været en forudsætning ved den for nylig indgåede aftale om programspredning til de søfarende.

Ministeren for kulturelle anliggender er enig i, at det ligger uden for ophavsretslovgivningens rammer at blande sig i, om og i bekræftende fald hvilke faglige organisationer den enkelte rettighedshaver ønsker at tilslutte sig.

Det er derfor ved ændringsforslaget præciseret, at ministeren for kulturelle anliggender ved godkendelsen af forhandlings- og opkrævningsinstitutionen skal påse, at adgangen til at få vederlagskrav forvaltet gennem institutionen står åben for enhver, der godtgør at have krav på vederlag i medfør af § 17, *stk. 2*, uanset om den pågældende er medlem af en faglig organisation eller ej.

Til nr. 3.

I bemærkningerne til lovforslaget er det fremhævet, at den foreslåede nye lovregulering skal betragtes som en midlertidig ordning.

Man har skønnet det hensigtsmæssigt, at der ved en bestemmelse om revision af loven sikres folketinget mulighed for at bedømme virkningerne af lovreguleringen. Når nyordningen — efter indgåelsen af de nødvendige aftaler — har virket i nogle år.

II. forslag til lov om ændring af fotografi-loven.

Til § 1.

Af et *mindretal* (Svend Andersen (Rosk. a.) (FP) og H. C. Hansen (FP)):

1) I den under nr. 1 foreslåede § 7 a ændres i *stk. 1, 1. linje*, ordene „Inden for undervisningsvirksomhed“ til: „I undervisningsøjemed“, og i *5. linje* ændres ordet „undervisningsvirksomhed“ til: „undervisningsøjemed“.

Af *ministeren for kulturelle anliggender*, tiltrådt af et flertal (udvalget med undtagelse af Svend Andersen (Rosk. a.) (FP), H. C. Hansen (FP), Mette Madsen (V) og Waldorff (VS)):

2) I den under nr. 1 foreslåede affattelse af lovens § 7 a affattes stk. 3 således:

„Stk. 3. Vederlagskravet kan kun gøres gældende gennem en af *ministeren for kulturelle anliggender* godkendt forhandlings- og opkrævningsinstitution, som repræsenterer de fotografer, hvis fotografiske billeder gengives i de i stk. 2 nævnte udsendelser. Ved godkendelsen skal det påses, at institutionen ifølge sine vedtægter er forpligtet til at varetage rettigheder i medfør af bestemmelsen i stk. 2 for enhver, som godtgør at have krav på vederlag efter den nævnte bestemmelse.“

Til § 2.

3) Paragraffen affattes således:

Albertsen (S).   *Lasse Budtz (S).*   *Lysholt Hansen (S),*   *Robert Pedersen (S).*
formand.

Jimmy Stahr (S).   *Birte Weiss (S).*   *Bernhard Baumsgaard (RV).*

Nathalie Lind (V).   *Mette Madsen (V).*   *Grethe Fenger Møller (KF).*

Melchior (CD),   *Chr. Christensen (KrF).*   *Svend Andersen (Rosk. a.) (FP).*
næstformand.

H. C. Hansen (FP).   *Mølgaard (DR).*   *Ole Henriksen (SF).*   *Waldorff (VS).*

Partiet DKP var ikke repræsenteret ved medlemmer i udvalget.

„§ 2.

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. juli 1977.

Stk. 2. Forslag til revision af loven fremsættes for folketinget senest i folketingsåret 1981-82.“

Bemærkninger.

Til nr. 2.

Der henvises til bemærkningerne til det tilsvarende ændringsforslag til forslag til lov om ændring af ophavsretsloven (til § 1, nr. 1 — § 17, stk. 3).

Til nr. 3.

Der henvises til det tilsvarende ændringsforslag til forslag til lov om ændring af ophavsretsloven.

Bilag 1.

Spørgsmål 1:

Såfremt der er udfærdiget retningslinjer for skolers og andre undervisningsinstitutioners ret til at fotokopiere, bedes disse retningslinjer tilstillet udvalget.

Svar.

Der er ikke udfærdiget særlige retningslinier for fotokopiering på skoler og andre undervisningsinstitutioner. Spørgsmålet, om sådanne forskrifter burde udstedes administrativt af undervisningsministeriet, har tidligere været genstand for indgående forhandling mellem undervisningsministeriet og kulturministeriet. Forhandlingerne resulterede i, at man fandt det rigtigst, at spørgsmålet blev løst ved en aftale med rettighedshavernes organisationer eller ved nye lovbestemmelser. Man lagde i denne forbindelse navnlig vægt på, at ensidigt fastsatte administrative bestemmelser, der i forhold til ophavsretsloven måtte udformes på basis af bestemmelsen i § 11 om privat brug, ville blive så restriktive, at de ikke ville kunne undgå at blive til alvorlig gene for undervisningsområdet. Kulturministeriet fandt det derfor rigtigst, at spørgsmålet blev løst ved en aftale eller ved lov. Det skal i denne forbindelse oplyses, at de igangværende foto-

kopieringsforhandlinger mellem undervisningsministeriet og organisationerne — såfremt de ender positivt — antagelig vil føre til, at der i fotokopieringsaftalen fastsættes nærmere regler for undervisningsinstitutionernes adgang til at fotokopiere.

Spørgsmål 2:

Med hvilken begrundelse er ordet „midlertidig“ udgået af den foreslåede § 17, stk. 1?

Svar:

Efter lovforslaget forudsættes det, at optagelserne generelt skal have en midlertidig karakter, idet der administrativt skal gives bestemmelser om sletning af foretagne optagelser efter en vis tid, afpasset bl. a. efter de optagne programmers indhold og karakter.

Når ordet „midlertidig“ ikke er medtaget i selve lovbestemmelsen, er det hovedsagelig, fordi ministeriet har ment, at dets medtagelse har overordentlig ringe værdi som en sikring af rettighedshavernes interesser. Hertil kommer, at man efter ministeriets opfattelse næppe bør være afskåret fra i sjældne undtagelsestilfælde at tillade en tidsubegrænset opbevaring og brug af en optagelse.

Bilag 2.

MINISTERIET FOR KULTURELLE ANLIGGENDER

Den 3. maj 1977.

Notat til folketingets kulturudvalg om „frikøb“ af svenske undervisningsprogrammer.

Radio- og fjernsynsprogrammer til undervisningsformål produceres i Sverige dels af *Sveriges Radio (SR)*, dels af den statslige komité for television og radio i uddannelsen (*TRU-komiteen*).

SRs produktion. I skoleåret 1970-71 sendtes ialt 136 programmer, der var „frikøbt“, således at skoler, AV-centraler og biblioteker frit kan indspille dem og bruge dem i undervisningen. Det samlede antal producerede undervisningsprogrammer lå omkring 1600.

TRU-komiteens produktion. I skoleåret 1970-71 produceredes lidt over 200 undervisningsprogrammer, der *alle* var frikøbt.

Det har ikke været muligt i dag at fremskaffe nyere tal. Sveriges Radio fører ikke årlig statistik herover, og TRU-komiteen har man ikke kunnet opnå forbindelse med.

Det er imidlertid ministeriets indtryk fra mundtlige drøftelser med uddannelsesdepartementet, at frikøbssystemet i årene efter 1971 har været benyttet i stigende omfang.